

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 2Co/646/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7813203429
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 06. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ľuboš Kunay
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2016:7813203429.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ľuboša Kunaya a sudcov JUDr. Andrey Galdunovej a JUDr. Anny Slovinskej v právnej veci žalobcu CD Consulting s.r.o., so sídlom v Prahe, Politických vězňů 1272/21, Nové Město, Česká republika, IČO: 26 429 705, zastúpeného Fridrich Paľko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Grösslingova 4, IČO : 36 864 421, proti žalovanej Q. Y., bytom v Y., S. Č.. XXXX/XX, za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalovanej Spolku právnej ochrany spotrebiteľa (SPOS), so sídlom v Košiciach, Čajakova č. 1, zast. JUDr. Jánom Dorkinom, advokátom so sídlom v Rožňave, Nám. baníkov č. 17/33, o zaplatenie 687 € s príslušenstvom, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Okresného súdu Rožňava č.k. 10C/326/2013-62 zo dňa 8.10.2014

rozhodol:

P r i p ú š ť a späťvzatie žaloby o zaplatenie zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne zo sumy 720 € od 24.11.2009 do 17.3.2010, čo predstavuje sumu 205,20 €, zo sumy 687 € od 18.3.2010 do zaplatenia, z r u š u j e rozsudok č.k. 10C/326/2013-62 zo dňa 8.10.2014 v tejto časti a konanie v tejto časti z a s t a v u j e .

V prevyšujúcej časti p o t v r d z u j e rozsudok.

Účastníkom n e p r i z n á v a náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Okresný súd Rožňava (ďalej len súd prvého stupňa alebo súd) rozsudkom označeným v záhlaví zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zaplatenia zmenkovej sumy 687 € a zmenkového úroku vo výške 0,25% denne zo sumy 720 € od 24.11.2009 do 17.3.2010, čo predstavuje 205,20 €, zo sumy 687 € do zaplatenia, 6 % ročného úroku zo zmenkovej sumy 720 € od 8.2.2010 do 17.3.2010, čo predstavuje 4,51 €, zo sumy 687 € do zaplatenia, zmenkovej odmeny vo výške 1/3% zmenkovej sumy vo výške 2,40 €, náhrady trov konania vo výške súdneho poplatku 41 € a trov právneho zastúpenia vo výške 117,14 €. Neprižnal žiadnemu z účastníkov, ani vedľajšiemu účastníkovi, právo na náhradu trov konania.

Rozhodol tak o návrhu na uplatnenie pohľadávky v zmysle článku 4 ods. 1 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (ďalej len Nariadenie), ktorým sa žalobca domáhal vyššie uvedených nárokov. Žalovaná v súlade s článkom 5 Nariadenia nedoručila súdu odpoveď na tlačivo C a pripojenú žalobu.

Z originálu zmenky predloženej žalobcom súd zistil, že listina je označená ako zmenka, vystavená v Rožňave dňa 10.7.2009 s textom: „Zaplatím za túto zmenku pri predložení na rad Pohotovosť s.r.o., IČO:35807598, Pribinova 25, 81109 Bratislava, zapísaná v Obchodnom registri OS Bratislava I, Oddiel: s.r.o., vložka č. 23636/B“. Do zmenky bola vpísaná suma 720 € a zmenkový úrok 0,25 % denne od 24.11.2009. Zo zmenky ďalej vyplýva: Splatné: Pohotovosť s.r.o., Pribinova 25, 81109 Bratislava „bez

protestu“, „na platenie predložiť v lehote štyroch rokov od vystavenia“. Vystaviteľom bol žalovaný k číslu zmluvy 705800012. Na rube zmenky je uvedené: Namiesto nás na rad CD Consulting s.r.o., K červenému dvoru 3269/25a, 030 00 Praha, Česká republika, IČO: 26429705, Pohotovosť s.r.o., X. E., konateľ a nečitateľný podpis.

Zo zmluvy o úvere č. 705800012, uzavretej medzi veriteľom Pohotovosť s.r.o. a žalovanou dňa 17.8.2009 súd zistil, že žalovanej bol poskytnutý úver vo výške 200 € a žalovaná sa zaviazala zaplatiť požičanú sumu zvýšenú o príslušný poplatok vo výške 196 €, spolu 396 € v 12 mesačných splátkach po 33 € počnúc od 19.8.2009. V zmluve o úvere nie sú uvedené úroky z úveru, ani RPMN. V článku 13 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru je konštatované, že tretina poplatku predstavuje dohodnutý úrok a zvyšné dve tretiny zahŕňajú náklady na vypracovanie a uzatvorenie zmluvy a zmluvy o úvere. V článku 17 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru je uvedená dohoda o vyplnení zmenky, podľa ktorej na zabezpečenie peňažného záväzku dlžníka ako vystaviteľa zmenky vyplývajúceho z tejto úverovej zmluvy voči veriteľovi ako remitentovi vystavil vystaviteľ zmenku, v ktorej nie sú vyplnené zmenková suma a dátum začiatku úročenia zmenkovej sumy. Zmluvné strany sa dohodli, že zmenkovú sumu vyplní na zmenke remitent najskôr v deň, kedy sa v zmysle bodu 4 týchto podmienok stane celý dlh splatný okamžite, t.j. keď dlžník neuhradil včas štyri po sebe idúce splátky, prípadne uhradil len časť splátok, alebo neuhradil včas poslednú splátku alebo časť poslednej splátky. Zmenková suma bude pozostávať zo sumy všetkých peňažných nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky. Dátum začiatku úročenia zmenkovej sumy vyplní na zmenke remitent tak, že ním bude deň, kedy sa v zmysle bodu 4 týchto podmienok stal splatný celý dlh.

Po posúdení platnosti zmenky z hľadiska jej formálnych náležitostí vyžadovaných zákonom č. 191/1950 Sb. - Zákon zmenový a šekový dospel k záveru, že predložená zmenka nemá náležitosti podľa § 33 ods. 1 cit. zák., a preto je v zmysle § 33 ods. 2 citovaného zákona neplatná. Konštatoval, že predložená zmenka je vlastnou zmenkou, ktorá má uvedené dve možnosti zaplatenia, čo spôsobuje jej absolútnu neplatnosť. V zmenke sú uvedené dva údaje o zročnosti, čo spôsobuje neurčitosť dohody o zročnosti v zmysle ust. § 37 Obč. zák. Zároveň posúdil uplatnený nárok aj v súvislosti s právnou úpravou viažucou sa na ochranu spotrebiteľa, teda podľa ust. §§ 52 až 54 Obč. zák. v spojení s článkom 2 písm. a/ a článkom 3 ods. 1 a 2 smernice 93/13/EHS a dospel k záveru, že dohoda o vyplnení zmenky, obsiahnutá vo Všeobecných podmienkach poskytnutia úveru je neplatná, lebo ide o neprijateľnú zmluvnú podmienku. Dohodu o vyplnení zmenky považoval za nekalú podmienku, nakoľko ide o podmienku, ktorej účinkom a dôsledkom by bolo priznanie za neplnenie záväzku zo strany spotrebiteľa neprimerane vysokého príslušenstva pohľadávky - zmenkového úroku 0,25% denne. Obsah dohody o vyplnení zmenky a ani konkrétne znenie nebolo pritom so žalovanou ako spotrebiteľom individuálne dojednané a je obsiahnutá vo Všeobecných podmienkach poskytnutia úveru, ktorých obsah žalovaná nemala možnosť žiadnym spôsobom ovplyvniť. Dohodu o vyplnení zmenky považoval za také dojednanie, ktoré umožňuje v rozpore s ust. § 53 ods. 4 písm. k/ Obč. zák. požadovať od spotrebiteľa neprimerane vysokú sumu ako sankciu spojenú s neplnením jeho záväzku. Takéto zmluvné dojednanie predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve, a teda je neplatné. Sadzba zmenkového úroku 0,25% denne predstavuje 91,25% ročne, čo je v rozpore s dobrými mravmi. Keďže dohoda o vyplnení zmenky, obsiahnutá vo Všeobecných podmienkach poskytnutia úveru je právnym úkonom obchádzajúcim zákon, ide o absolútne neplatný právny úkon, z ktorého dôvodu žalobu zamietol.

O trovách konania rozhodol v zmysle ust. § 142 ods. 1 O.s.p. a keďže úspešná žalovaná si náhradu trov konania neuplatnila a neúspešný žalobca nemá právo na náhradu trov konania, žiadnemu z účastníkov náhradu trov konania nepriznal.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podal v zákonnej lehote odvolanie žalobca z dôvodov podľa ustanovenia § 205 ods. 2 písm. a) v spojení s ustanovením § 221 ods. 1 písm. f) O.s.p., § 205 ods. 2 písm. b) O.s.p. a f/ O.s.p. a navrhol rozsudok zmeniť tak, že súd návrhu na uplatnenie pohľadávky v celom rozsahu vyhovie a prizná mu náhradu trov odvolacieho konania. Namietal, že prvostupňový súd vykonal dokazovanie listinami, pričom účastníci takéto dokazovanie nenavrhl. Žalobca predložil súdu ako dôkaz o svojich nárokoch platnú zmenku, voči forme a obsahu ktorej zo strany žalovanej neboli vznesené žiadne námietky, a preto neexistovala okolnosť, ktorá by odôvodňovala vykonanie ďalších dôkazov nevyhnutných pre rozhodnutie vo veci. Neboli tak splnené podmienky pre vykonanie iných dôkazov než navrhnutých účastníkmi konania v zmysle ustanovenia § 120 ods. 1 O.s.p.. V prejednávanej veci súd mal rozhodnúť o práve na úhradu zmenkovej sumy a jej príslušenstva len z

predloženej zmenky. Predpokladom pre vydanie rozsudku bolo výlučne predloženie originálu zmenky. Žalovaná mohla vzniesť námietky voči zmenke na základe článku 5 ods. 3 a ods. 6 Nariadenia, ak tak však neurobila, musia byť akékoľvek iné námietky odmietnuté vzhľadom na uplatnenie koncentračnej zásady v zmysle Nariadenia. Súd sám nemôže vznášať voči zmenke námietky za žalovanú. Súd z vlastnej iniciatívy vykonal dokazovanie, preukazujúce charakter žalovanej ako spotrebiteľa, pričom žalovaná sa tejto obrany žiadnym spôsobom nedovoľovala, uplatnenú pohľadávku nerozporovala a svojím konaním ju prakticky uznala. Súd prvého stupňa teda dospel k rozhodnutiu na základe aplikácie nesprávnych právnych predpisov, ako aj nesprávnej interpretácie príslušných právnych predpisov a práva Európskej únie. Žalobca je majiteľom zmenky na základe indosamentu a nie je účastníkom akéhokoľvek spotrebiteľského vzťahu. Zmenka je pritom platná, je samostatným abstraktným záväzkom, neakcesorickej povahy, preto ju nie je možné podmieňovať inými okolnosťami než sú na zmenke uvedené. Súd prvého stupňa sa pritom aplikáciou zákona č. 191/1950 Sb. nezaoberal, hoci predmetom konania je výlučne zmenka a nie iný záväzkový právny vzťah. Predovšetkým ignoroval ustanovenie § 17 citovaného zákona, v zmysle ktorého žalovaný vo všeobecnosti nie je oprávnený vznášať tzv. kauzálne námietky voči majiteľovi zmenky, ktoré vyplývajú z jeho vzťahov s pôvodným majiteľom zmenky. Keďže tak nemôže urobiť sama žalovaná, tým menej tak môže urobiť súd. Pokiaľ aj žalovaná vznesie námietky, je na nej, aby oprávnenosť týchto námietok preukázala. Dôkazné bremeno teda spočíva na žalovanej a nie je možné ho preniesť na žalobcu. Vytýkal súdu, že vyhodnotil zmenku ako neplatný právny úkon, pričom tento záver vychádza len z kauzálnych námietok, ktoré nikto v konaní nevzniesol, ani nikto z účastníkov ich nepreukazoval. Kauzálne námietky sú po indosovaní v zásade nepripustné. Zmluvný vzťah medzi žalovanou a remitentom po indosovaní je irelevantný. Nesúhlasil so záverom súdu, že dohoda o vypĺňacom práve blanko zmenky by mala predstavovať neprijateľnú zmluvnú podmienku pri poskytovaní spotrebných (správne spotrebiteľských - poznámka odvolacieho súdu) úverov. Samotný zákon o spotrebiteľských úveroch č. 258/2001 Z.z. pripúšťal, aby na zabezpečenie nárokov zo spotrebiteľského úveru bola vystavená zmenka. Limitovaná bola len výška zabezpečenia vo vzťahu k aktuálnej výške dlhu v čase jej vyplnenia. Zákon zároveň nelimitoval použitie iba istého druhu zmeniek, a teda prípustné sú akékoľvek zmenky, akékoľvek doložky a zároveň aj blanko zmenky s úpravou vyplnenia zmenky v dohode o vyplňovacom práve. Z uvedeného je zrejmé, že dohoda o vyplňovacom práve nemohla byť neplatná a nemohla byť neprijateľnou zmluvnou podmienkou ani v prostredí spotrebiteľských úverov, keďže právna úprava explicitne pripúšťala používanie blanko zmeniek. Za nesprávny považoval aj záver súdu, v zmysle ktorého je zmenka neplatná pre neurčitý údaj splatnosti. Z predloženej zmenky jednoznačne vyplýva, že splatnosť zmenky je určená na videnie, teda po predložení. Veta „na platenie predložiť v lehote štyroch rokoch od vystavenia“ predstavuje prípustnú modifikáciu lehoty na predloženie zmenky k plateniu podľa § 34 ods. 1 tretej vety zákona 191/1950 Sb. Z uvedeného je zrejmé, že splatnosť zmenky nastáva v momente predloženia, pričom predložiť ju je možné v lehote štyroch rokov od jej vystavenia. Po predložení zmenky v lehote štyroch rokov nastáva jej splatnosť. Zo všetkých týchto dôvodov navrhol rozsudok zmeniť.

Žalovaná sa k podanému odvolaniu nevyjadrila.

Žalobca v odvolacom konaní zobral čiastočne späť návrh na začatie konania v časti o zaplatenie zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne a navrhol konanie v tejto časti zastaviť.

Žalovaná voči späťvzatiu nemala námietky (§101 ods. 3 O.s.p.).

Odvolací súd pred prejednaním odvolania vyzval účastníkov v zmysle ust. § 213 ods. 2 O.s.p., aby sa vyjadrili k možnému použitiu ust. § 4 ods. 6 zák. č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom do 11.6.2010, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce s tým, že bude skúmať, či dohoda o vyplnení zmenky, obsiahnutá v bode 13 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru je v súlade s ust. § 4 ods. 6 zák. č. 258/2011 Z.z., a teda či pre rozpor so zákonom nie je neplatná a bude skúmať, či zmenka predložená žalobcom bola vyplnená v súlade s vyššie uvedeným zák. ustanovením.

Žalobca a žalovaná sa k výzve nevyjadrili.

Krajský súd v Košiciach v zmysle ust. § 208 O.s.p. rozhodol o pripustení čiastočného späťvzatia žaloby o zaplatenie zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne zo sumy 720 € od 24.11.2009 do 17.3.2010,

čo predstavuje sumu 205,20 €, zo sumy 687 € od 18.3.2010 do zaplattenia, zrušil rozsudok v tejto časti a konanie zastavil.

Predmetom odvolacieho konania tak zostal rozsudok v celej prevyšujúcej časti, ktorým bola žaloba zamietnutá (ďalej len rozsudok) a súvisiaci výrok o trovách konania.

Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd prejednal odvolanie žalobcu ako podané včas oprávnenou osobou proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné, bez nariadenia pojednávania v zmysle ust. § 214 ods. 2 O.s.p. v rozsahu danom ust. § 212 ods. 1, 3 O.s.p. a z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov (§ 205 ods. 2 písm. a/, b/, f/ O.s.p.) a dospel k záveru, že odvolaniu žalobcu nie je možné vyhovieť.

Rozsudok je vo výroku vecne správny, preto ho odvolací súd v zmysle ust. § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

Rozsudok bol verejne vyhlásený na Krajskom súde v Košiciach dňa 30.6.2016 v pojednávacej miestnosti č. dv. 202, 2. poschodie, pričom miesto a čas verejného vyhlásenia rozhodnutia boli zverejnené na úradnej tabuli Krajského súdu v Košiciach v zmysle ust. § 156 ods. 1, 3 O.s.p.

Žalobca namieta odvolacie dôvody podľa ust. § 205 ods. 2 písm. a/ v spojení s ust. § 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p., podľa ust. § 205 ods. 2 písm. b/ a f/ O.s.p., t.j. v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 O.s.p., konkrétne účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolací súd v prejednávanej veci dospel k záveru, že tieto odvolacie dôvody nie sú naplnené.

Súd prvého stupňa vykonal vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu a náležite zistil skutkový stav, vykonané dôkazy vyhodnotil podľa ust. § 132 O.s.p., z týchto dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, na ktorých aj založil svoje rozhodnutie, na zistený skutkový stav aplikoval ustanovenia správnych predpisov a tieto aj správne vyložil, pričom nebola zistená žiadna vada, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, preto odvolací súd jeho rozsudok ako vecne správny podľa ust. § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu o neplatnosti dohody o vyplnení zmenky v zmysle § 39 Obč. zák., lebo táto dohoda je v priamom rozpore s ust. § 4 ods. 6 zák. č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom do 31.12.2010, teda aj v čase uzavretia úverovej zmluvy.

Z vykonaného dokazovania pred súdom prvého stupňa, konkrétne zo zmluvy o úvere, uzavretej medzi spoločnosťou Pohotovosť, s.r.o. a žalovanou dňa 10.7.2009, ktorej súčasťou boli aj Všeobecné podmienky poskytnutia úveru (ďalej len VPP), vzal súd prvého stupňa preukázaný obsah dohody o vyplnení zmenky, obsiahnutej v čl. 17 VPP. V zmysle tejto dohody : Na zabezpečenie peňažného záväzku dlžníka (vystaviteľa) vyplývajúceho z tejto úverovej zmluvy vystavil vystaviteľ zmenku, v ktorej nie sú vyplnené zmenková suma a dátum začiatku úročenia zmenkovej sumy. Zmenkovú sumu vyplní na zmenke remitent najskôr v deň, kedy sa v zmysle bodu 4 týchto podmienok stane celý dlh splatný okamžite Zmenková suma bude pozostávať zo sumy všetkých peňažných nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky.

V zmysle ust. § 4 ods. 6 zák. č. 258/2011 Z.z. v znení účinnom do 31.12.2010 v súvislosti s poskytovaním úveru od spotrebiteľa alebo inej osoby sa zakazuje splniť dlh zmenkou alebo šekom. Veriteľ smie prijať od dlžníka zmenku alebo šek na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru, len ak ide o zabezpečovaciu zmenku a zmenková suma v čase vyplnenia je maximálne vo výške aktuálnej výšky nesplateného spotrebiteľského úveru a príslušenstva (vrátane zmluvných pokút a iných nárokov veriteľa zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere) vo výške maximálne 30% istiny poskytnutého spotrebiteľského úveru. Zmenku prijatú, resp. vyplnenú veriteľom v rozpore s predchádzajúcou vetou veriteľ nesmie prijať a je povinný ju dlžníkovi kedykoľvek na požiadanie vydať. Ustanovenie tohto odseku platí aj v prípade zmeny majiteľa zmenky alebo postúpenia práv zo zmenky.

Vychádzajúc z vyššie cit. zák. ust. dohoda o vyplnení zmenky obsiahnutá vo Všeobecných podmienkach poskytnutia úveru, v zmysle ktorej „zmenková suma bude pozostávať zo sumy všetkých peňažných

nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky“, je v priamom rozpore s ust. § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene zákona o obchodnej inšpekcii v znení účinnom do 31.12.2010, teda aj v čase uzavretia úverovej zmluvy (ďalej len zákon 258/2001 Z.z.), lebo nerešpektuje obmedzenie pri vyplnení zmenky vyplývajúce z cit. ust. § 4 ods. 6 zák. č. 258/2001 Z.z., teda je neplatná v zmysle ust. § 39 Obč. zák. Z neplatnej dohody nie je preto možné priznať žalobou uplatnené zmenkové nároky.

Dňa 20.10.2015 prijalo občianskoprávne kolégium Najvyššieho súdu SR a obchodnoprávne kolégium Najvyššieho súdu SR spoločné stanovisko k postupu súdov nižšieho stupňa vo veciach návrhov s uplatneným právom zo zmenky vo vzťahu k ochrane spotrebiteľa v nasledujúcom znení :

I. Ak navrhovateľ ako dôkaz osvedčenia uplatneného nároku doloží zmenku, platí bez ohľadu na povahu procesného nástroja, ktorý navrhovateľ použil, že :

1. pokiaľ z akýchkoľvek okolností prejednávanej veci vyplynie konajúcemu súdu súvislosť s nekalou povahou či neprípustnosťou uplatneného nároku, je tento ex offa povinný zabezpečiť prieskum nároku v intenciách možnej absolútnej neplatnosti úkonu, v ktorom má nárok základ;
2. pokiaľ súd nevzhliadne žiadnu nekalosť či neprípustnosť predloženého návrhu, súd pristúpi k prieskumu uplatneného nároku v rozmedzí prípadne vznesených námietok zohľadňujúcich ich rozsah a povahu, pri rešpektovaní povinnosti posúdiť prípadnú absolútnu neplatnosť úkonu, ak to z vykonaného dokazovania vyplynie.

II. Ak je vystaviteľom zmenky spotrebiteľ, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve, aplikujúc právnu úpravu platnú a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená.

III. Aj v prípade, že nie sú podané kauzálne námietky vystaviteľom zmenky (bez ohľadu na to, či je spotrebiteľom), ktorý je na strane žalovaného, je možné preskúmať a podľa okolností prípadu posúdiť nárok na uplatnený zmluvný úrok ako nárok uplatnený v rozpore s dobrými mravmi, ak výška uplatneného nároku podľa úvahy súdu takýto exces dosahuje.

Stanovisko je uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 8/2015 pod číslom 93.

Z vyššie citovaného stanoviska vyplýva, že ak vystaviteľom zmenky je spotrebiteľ, čo nepochybne bolo preukázané aj v prejednávanej veci, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve, aplikujúc právnu úpravu platnú a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená, v danom prípade zákon 258/2001 Z.z. v znení účinnom ku dňu 10.7.2009.

Takto postupoval aj súd prvého stupňa, avšak skúmal platnosť dohody výlučne z hľadiska, či nejde o neprijateľnú zmluvnú podmienku v zmysle ust. § 53 a 54 Obč. zák., preto odvolací súd po poučení účastníkov v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. skúmal platnosť tejto dohody aj z hľadiska jej súladu s ust. § 4 ods. 6 zák. č. 258/2001 Z.z..

Neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom (§ 39 Obč. zák.).

Z článku 17 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru, ktoré sú súčasťou zmluvy o úvere uzavretej medzi účastníkmi konania, je zrejme nasledovné znenie dohody o vyplnení zmenky: „Na zabezpečenie peňažného záväzku dlžníka ako vystaviteľa zmenky vyplývajúceho z tejto úverovej zmluvy voči veriteľovi ako remitentovi vystavil vystaviteľ zmenku, v ktorej nie sú vyplnené zmenková suma a dátum začiatku úročenia zmenkovej sumy. Ručiteľ je z takto vystavenej zmenky zaviazaný ako zmenkový ručiteľ. Zmluvné strany a ručiteľ sa dohodli, že zmenkovú sumu vyplní na zmenke remitent najneskôr v deň, kedy sa v zmysle bodu 4 týchto podmienok stane celý dlh splatný okamžite, t.j. keď dlžník neuhradí včas štyri po sebe idúce splátky, prípadne uhradí len časti splátok alebo neuhradí včas poslednú splátku alebo časť poslednej splátky. Zmenková suma bude pozostávať zo sumy všetkých peňažných nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky. Dátum začiatku úročenia zmenkovej sumy vyplní na zmenke remitent tak, že ním bude deň, kedy sa v zmysle bodu 4 týchto podmienok stal splatným celý dlh.

Vyššie uvedená dohoda umožňuje vyplniť zmenkovú sumu vo výške všetkých peňažných nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky, čo je v priamom rozpore s obmedzením vyplývajúcim z citovaného zákonného ustanovenia § 4 ods. 6, podľa ktorého zmenková suma v čase vyplnenia je maximálne vo výške aktuálnej výšky nesplateného spotrebiteľského úveru a príslušenstva (vrátane zmluvných pokút a iných nárokov veriteľa zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere) vo výške maximálne 30% istiny poskytnutého spotrebiteľského úveru.

V tejto časti (oddeliteľnej od ostatného obsahu zmluvy) je teda zmluva, t.j. dohoda o vyplnení zmenky v rozpore s ust. § 4 ods. 6 zákona 258/2001 Z.z., a teda neplatná podľa § 39 Obč. zák., preto súd prvého stupňa rozhodol vecne správne, ak zmenkové nároky zo zmenky vyplnenej na základe neplatnej dohody o vyplnení zmenky žalobcovi nepriznal.

Odvolačný súd na tomto mieste navyše dopĺňa, že aj samotná zmenka bola vyplnená v rozpore s ust. § 4 ods. 6 zák. 258/2001 Z.z., pretože vychádzajúc z poskytnutého úveru 200 € mohla byť vyplnená na zmenkovú sumu maximálne 260 € (200 € + 30 % príslušenstvo), pričom bola vyplnená na sumu 720 € a takto vyplnenú zmenku veriteľ (Pohotovosť s.r.o.) nesmel prijať a ani ďalej postúpiť na žalobcu.

Práva uplatnené z takejto zmenky (vyplnenej v rozpore s ust. § 4 ods. 6 zák. č. 258/2001 Z.z.) sú uplatnené v rozpore so zákonom i s dobrými mravmi, a preto ich nemožno žalobcovi priznať.

Vzhľadom na neplatnosť dohody o vyplnení zmenky z vyššie uvedených dôvodov (pre rozpor so zákonom 258/2001 Z.z.) sú bez právneho významu úvahy súdu o neplatnosti zmenky z dôvodu jej neurčitosti a úvahy o posúdení dohody o vyplnení zmenky ako neprijateľnej zmluvnej podmienky, lebo (ne)správnosť týchto úvah nemá vplyv na vecnú správnosť napadnutého rozsudku.

Odvolačnými námietkami viažucimi sa k týmto dôvodom zamietnutia žaloby sa preto odvolací súd nezaoberal, keďže aj prípadná nesprávnosť týchto záverov nemôže privodiť priaznivejšie rozhodnutie vo veci v prospech žalobcu vzhľadom na neplatnosť dohody o vyplnení zmenky pre rozpor so zákonom.

K ďalším odvolacím námietkam žalobcu odvolací súd uvádza nasledovné :

V zmysle ust. § 120 ods. 1 O.s.p. účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy ako navrhujú účastníci, ak ich vykonanie je nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci.

Z vyššie citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, avšak o tom, ktoré z označených dôkazov budú vykonané, rozhodne súd. Nejde pritom o svojvôľu súdu, ale o zabezpečenie hospodárnosti a efektívnosti súdneho konania, t.j. vykonávanie dôkazov na preukázanie skutočností, ktoré sú relevantné z hľadiska rozhodnutia vo veci. Okrem dôkazov navrhnutých účastníkmi konania môže súd vykonať aj iné dôkazy, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. Súd teda nie je obmedzený pri vykonávaní dôkazov iba možnosťou vykonať dôkazy navrhnuté účastníkmi, ale môže vykonať aj ďalšie dôkazy, ak je to pre rozhodnutie vo veci nevyhnutné a tieto si môže zabezpečiť aj sám.

V prejednávanej veci bol takýto postup nevyhnutný pre rozhodnutie vo veci, pričom Občiansky súdny poriadok je subsidiárne využiteľný aj v prípade konaní podľa Nariadenia a postup súdu v zmysle § 120 ods. 1 tretej vety O.s.p. bol teda dôvodný. Vychádzajúc z citovaného stanoviska č. 93/2015 v bode I.1 bolo povinnosťou súdu vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci ex offio zabezpečiť prieskum nároku v intenciách možnej absolútnej neplatnosti úkonu, v ktorom má nárok základ. Vzhľadom na vedomosť súdu z iného súdneho konania, že žalobcom predložená zmenka zabezpečuje nároky zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere, postupoval súd prvého stupňa v súlade s ust. § 120 ods. 1 Obč. zák., keď si zabezpečil listinné dôkazy, z ktorých mohol posúdiť jednak platnosť úkonu, v ktorom má nárok základ (úverovej zmluvy), ale aj platnosť samotnej dohody o vyplňovanom práve, ktorá bola podkladom pre vyplnenie zmenky ako dôkazu predkladaného žalobcom na preukázanie svojho nároku. Keďže súd na základe vykonaného dokazovania spoľahlivo zistil, že na strane žalovanej ide o spotrebiteľa, poskytol žalovanej ex offio ochranu, keď žalobou uplatnený nárok skúmal aj z hľadiska jeho (ne)súladu s normami na ochranu spotrebiteľa (§ 52 až 54 Obč. zák. a zák. č. 258/2001 Z.z.), a ak za tým účelom vykonával dôkazy, ktoré účastníci nenavrhli, nemožno mu vytýkať porušenie práva na spravodlivý proces.

Pokiaľ ide o odvoláciu námietku, v zmysle ktorej súd prvého stupňa nerešpektoval ust. § 17 zák. č. 191/1950 Zb. a v ktorej žalobca vytykal súdu, že hoci sama žalovaná nemohla vzniesť kauzálne námietky voči majiteľovi zmenky, urobil tak súd sám, odvolací súd uvádza, že rigidná aplikácia ust. § 17 zák. č. 151/1950 Sb. by spôsobila spotrebiteľovi neprimerané ťažkosti pri až následnom možnom domáhaní sa ochrany svojich práv (ust. § 17 cit. zákona obsahuje úpravu, podľa ktorej kto je žalovaný zo zmenky, nemôže robiť majiteľovi námietky, ktoré sa zakladajú na jeho vlastných vzťahoch k vystaviteľovi alebo k predošlým majiteľom, okrem ak majiteľ pri nadobúdaní zmenky konal vedome na škodu dlžníka). Prijatie výkladu smerujúceho k povinnosti spotrebiteľa bez výhrad uspokojiť veriteľa - nadobúdateľa indosovanej zmenky a až následne ho žalovať o náhradu škody, s povinnosťou v takomto konaní dokazovať, že nadobúdateľ zmenky konal vedome na škodu dlžníka, by v konečnom dôsledku viedlo k prenosu povinností na spotrebiteľa spôsobom, ktorý je podľa právnej úpravy ochrany spotrebiteľa neprijateľný. V prípade v záveru, že pri vymáhaní dlžnej sumy z indosovanej zmenky súd nemá možnosť hodnotiť obsah spotrebiteľskej zmluvy a rozhodnúť o nekalosti niektorých zmluvných podmienok, či zhodnotiť platnosť zmenky samotnej, išlo by o neprijateľné zníženie právnej ochrany prináležiacej spotrebiteľovi a o porušenie zásady efektivity (viď odôvodnenie vyššie citovaného stanoviska 93/2015).

Napriek skutočnosti, že žalovaná v konaní výslovne nenamietala, že zmenka je neplatná, súd správne skúmal jej platnosť, vychádzajúc zo záveru, že princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ (právo patrí bdelym) v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. Uvedené opakovane skonštatoval Najvyšší súd Slovenskej republiky (uznesenie zo 16. januára 2013 sp. zn. 6MCdo/9/2012, z 21. marca 2012 sp. zn. 6Cdo/1/2012 a uznesenie sp. zn. 5Cdo/61/2012). Aj v prípade tohto princípu platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov, realite praktického života odporuje požiadavka podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov spotrebiteľmi. Na túto vec sa vzťahuje viacero právnych predpisov (Občiansky zákonník, zákon o ochrane spotrebiteľa, zákon o spotrebiteľských úveroch, zákon o zmenkách), pričom je nepochybné, že vzhľadom na rozsiahlosť a dynamickosť právnej úpravy spotrebiteľ nemôže dokonale poznať každý z vyššie uvedených zákonov. Neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu. Účelom spotrebiteľského práva je poskytnúť spotrebiteľovi ochranu v prípadoch, keď môže dodávateľ zneužiť neinformovanosť spotrebiteľa tým, že do zmluvy zakomponuje zmluvné podmienky, ktoré sú v neprospech spotrebiteľa. Úlohou súdu je v takýchto prípadoch ex offa skúmať prijateľnosť zmluvných podmienok a v prípade, že sú neprijateľné, zabezpečiť rýchlu a účinnú ochranu spotrebiteľa. Aj v zmysle rozsudku Európskeho súdneho dvora sp. zn. C-419/2001 zo 14.3.2013 (Česká sporiteľňa, a.s. proti F. E.) samotný Európsky súdny dvor v konaní pri uplatnení práva zo zmenky z úradnej moci skúmal postavenie odporcu ako spotrebiteľa. Podľa záverov tohto rozhodnutia napriek tomu, že v danom prípade sa jedná o vzťah uplatnený na základe zmenky ako abstraktného cenného papiera, je povinnosťou súdu skúmať postavenie odporcu ako spotrebiteľa.

Ust. § 17 zák. č. 191/1950 Sb. neustanovuje výslovne, kto a aké námietky uplatňovať môže, ale kedy ich uplatňovať nemôže. Záver, kto a kedy ich uplatňovať môže, tak z tohto ustanovenia vyplýva len a contrario (Kovařík Z.: Zákon směneční a šekový. Komentář, C.H.BECK 2014, str. 96). Citované ustanovenie tak výslovne nezakazuje, aby súd na kauzálne námietky prihliadal ex offa. To je dôležitá aj z hľadiska práva Európskej únie. Súdny dvor sa vo viacerých rozsudkoch týkajúcich sa smernice 93/13/EHS vyslovil, že národný súd musí mať možnosť skúmať neprijateľné podmienky v spotrebiteľských zmluvách ex offa, neskôr vyslovil, že ich musí skúmať ex offa a že odporuje európskemu právu, ak ich súd nemôže skúmať a limine (t.j. ak ich môže skúmať len ex post). V takýchto prípadoch musí národný súd vykladať národné procesné i hmotné právo konformne s právom EÚ.

Ani samotné Nariadenie neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by zakazovalo alebo neumožňovalo súdu skúmať kauzálne vzťahy, na ktorých krytie je zmenka určená. Článok 7 ods. 3 Nariadenia hovorí, že súd v prípade pasivity žalovaného „vydá rozsudok“ nehovorí, že žalobe musí vyhovieť.

Z uvedeného plynie, že nič nebráni súdu, aby ex offa skúmal, či základom zmenky je spotrebiteľská zmluva a či táto zmluva neobsahuje neprijateľné zmluvné podmienky.

V slovenskom právnom poriadku navyše platí ust. § 5b zák. č. 250/2007 Z.z., ktoré ukladá orgánu rozhodujúcemu o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy prihliadať aj bez návrhu na nemožnosť uplatnenia práva, na oslabenie nároku predávajúceho voči spotrebiteľovi, vrátane jeho premlčania alebo na inú zákonnú prekážku alebo zákonný dôvod, ktoré bránia uplatniť alebo priznať plnenie predávajúceho voči spotrebiteľovi, aj keď by inak bolo potrebné, aby sa spotrebiteľ týchto skutočností dovoľával.

V čase rozhodovania odvolacieho súdu (od 23.12.2015) je účinný zákon 438/2015 Z.z., ktorým sa zmenil a doplnil aj zákona 191/1950 Sb. zmenkový a šekový v znení zák. 659/2007 Z.z. a 492/2009 Z.z.

V zmysle ust. § 17 ods. 2 zák. 191/1950 Sb. v znení zák. 438/2015 Z.z. v konaní, v ktorom sa uplatňuje alebo vymáha nárok zo zmenky, sa z úradnej povinnosti prihliada na skutočnosti odôvodňujúce námietky podľa ods. 1 ktoré by ten, kto je žalovaný zo zmenky mohol uplatniť, ak jeho zaviazanosť zo zmenky vznikla v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že v prípade tzv. spotrebiteľských zmienok povinnosťou súdu je ex offo prihliadať na námietky, ktoré by mohol vzniesť spotrebiteľ, a to aj v prípade, že sa ich sám nedovoľáva. Táto povinnosť súdu je výslovne zákonom upravená, pričom vyššie citované ustanovenie má procesnoprávny charakter, lebo upravuje procesnú činnosť súdu a vzťahuje sa teda aj na konania začaté na súde pred účinnosťou novely zák. 438/2015 Z.z. vzhľadom na chýbajúce prechodné ustanovenia zák. 438/2015 Z.z. k úprave účinnej od 23.12.2015. Procesná norma odo dňa nadobudnutia svojej účinnosti pôsobí na všetky živé spory prebiehajúce na súdoch, za situácie, že zákonodarca nestanovil osobitný (intertemporálny) režim.

Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov sú odvolacie námietky žalobcu nedôvodné a nespôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozsudku, z ktorého dôvodu odvolací súd napadnutý rozsudok ako vecne správny podľa ust. § 219 O.s.p., vrátane výroku o trovách prvostupňového konania potvrdil.

O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa ust. § 224 ods. 1 v spojení s ust. § 142 ods. 1 O.s.p. Žalobca bol v odvolacom konaní neúspešný, nemá preto právo na náhradu trov konania, úspešnej žalovanej trov odvolacieho konania nevznikli, preto odvolací súd účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach jednohlasne (§ 3 ods. 9 zák. č. 757/2004 Z.z.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.